

ЕДИН НАЧИН ЗА СЪХРАНЯВАНЕ НА МЕТАЛНИ ПРЕДМЕТИ

МАГДАЛИНА СТАНЧЕВА

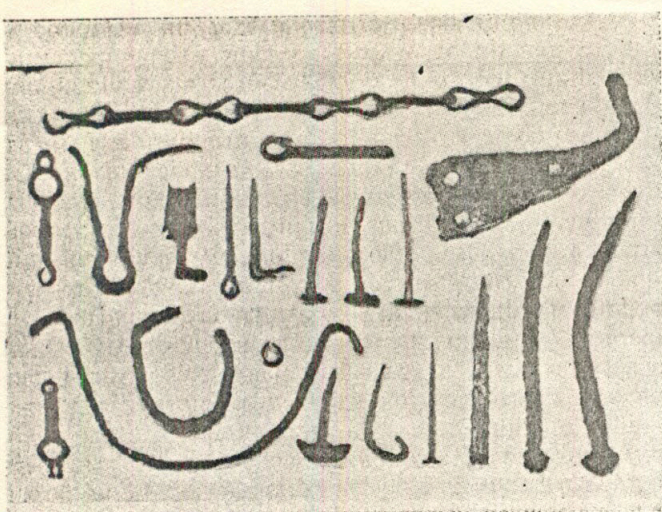
Металните предмети, открити на археологически обекти, са едни от най-трудните за трайно съхраняване. Известно е колко много се ускоряват при тях разрушителните процеси след изваждането им от земята и поставянето им в нови условия. Естествено, първа грижа на музейния работник е да се спрат тези разрушителни процеси, т. е. да се подложат предметите на консервация от специалист.

Но и отлично консервираният железен, меден или бронзов предмет не е защитен достатъчно, ако не бъде поставен в условия, при които максимално да се избягва опасността от появата на нови разрушителни химични процеси, или на механични повреди. В това отношение в нашите музеи предстои да се прави много. Без съмнение, в един или друг музей се търсят и прилагат различни начини за съхраняване на предметите от археологически фонд (а някои от тези начини могат да се използват и за други фондове при някои видове предмети). Споделянето на опита ще помогне извънредно много за осъществяването на нашата обща грижа и задължение — да съхраним националното ни музейно богатство.

Тук ще опишем един начин за съхраняване на метални предмети в археологическия фонд на Музея за история на София. В продължение на много години металните предмети в МИС се съхраняваха в мукавени кутии или специално изработени дървени сандъчета. За да се избегне драскането, удрянето на предметите, допирането им един до друг, кутиите се тапицираха дебело с лигнин върху велпапе, а самите предмети също се обвиваха, според вида и състоянието им, в лигнин или памук. Такова съхраняване, обаче, има редица неудобства. Онедвижването на предметите не е пълно, а изваждането им при нужда е свързано с известен риск, особено за крехките предмети.

Ето защо решихме да приложим като амбалаж за металните предмети стиропорови плоскости. Големите стиропорови блокове (както се доставя този материал) нарязвахме на плоскости с два размера: 50 см × 32 см × 6 см и 35 см × 35 см × 6 см. Избраната дебелина на тези плоскости позволява влагането в тях и на твърде обемисти предмети като железни кирки, длета, брадви, копия и други, а и на дребни и тънки плоски предмети — стрели, обкови, ножчета, пръстени, фибули и други. Разбира се, за някои предмети с по-специални форми трябва да се нарежат специално форматни блокчета.

Изработването на гнездо за влагането на предмета става с електрически поялник като предварително се очертава върху стиропора формата на предмета. Леглото трябва да бъде достатъчно дълбоко, така че предметът да легне в него, без да излиза с нито милиметър над горната повърхност на

Обр. 2. Плоскост от стиропор с вложени в нея железни предмети — Музей за история на София, археологически фонд

1 Препоръката да се поставя този препарат в кутин с метални предмети ни даде химикът при Археологическия музей при ВАН Васил Василев, комуто и тук искаваме благодарност.

2 Указанията са дадени към самия препарат.

Макар и на последно място, когато се касае за прижата ни за опаждане на музейните фондове, не е без значение, че описаният начин е евтин и може да се реализира във всеки музей / нас, трябва да обрнем внимание, че изработването на гнездата с електрически полярник трябва да се извършва на открито или в много добре проветривано в момента помещение, тъй като димът от горенето на стиропора е отровен. Освен това тази работа не трябва да трае повече от 1—2 часа на ден.

Предметите са защитени от влята много по-добре, отколкото в картонен амбалаж, обвити в лентова влята или памук, които са хирскокопични. Вярно е, че стиропоровият материал не осигурява стопроцентова влята, но тази изолация е подсилена от пластмасовата обложка и от поставянето на Silica gelatinosa. Разбира се, остава задължителна грижата за контролирането на влажността на въздуха във фондохранилището.

Предимството на този начин на съхраняване е, че на една стиропорова плоскост могат да се монтират сравнително големи и тежки предмети заедно със съвсем дребни и крехки. Поставянето им в кутиня не е възможно и желателно, защото тежките предмети, дори и обвити в лигнин, могат да повредят малките и крехки железни и бронзови предмети. При стиропоровите плоскостки се създава възможност да се групират комплекси от предмети, произхождащи от един обект — жилище, гроб, яма и др. При такава амбалировка на метални предмети се постига амбалировка на метални плоскостки. На челната им стеничка могат да се поставят етикети с нужните данни — инвентарни номера, обект, вид на материалите, дата на гнездото за някаква предмет, да се разположат върху плоскостта всички предмети, които ще се поставят в нея, за да се подредят по вид с оглед на най-доброто използване на една стиропорова плоскост.

Плътнената плоскост се облича в млик от стиропорна безцветна мека пластмаса, изработен по поръчка, съобразно размерите на стиропоровите плоскостки. Този млик изолира допълнително предметите от влята. За да се отстранят, всяка увреждаща метала влята, върху стиропоровата плоскост се изработват едно или две малки гнезда с диаметър 3 до 5 см и в тях се поставят няколко зрънца от препаратата Silica gelatinosa с индикатор на влажността. Тези зрънца могат да се поставят в марля. Свойството на това вещество е да поема влагата като изменя цвета си от синьо в розово. При периодични проверки на състоянието на материалите се следят, дали Silica gelatinosa е изменило цвета си от синьо в розово. В такъв случай тези зрънца се изваждат и заменят с нови. Използуваните зрънца се изсушават при висока температура. Те възстановяват първоначалния си цвят и могат отново да се поставят при метални предмети.

Предимствата на този начин на съхранение на метални предмети от археологическия фонд на музея са много. Първото и едно от най-важните е осигуряването на неподвижност на предмета — нещо, което до голяма степен спестява риска от счупване и накривяване. Предметът може да бъде видян и разглеждан без да се изважда от гнездото. Изваждането трябва да се допуска при редки случаи, когато се налага специално изследване на предмета. Предполага се, разбира се, че основното му описание и измерване е вече направено при инвентаризацията и картографирането на предмета. Даже и прозрачният пластмасов млик няма нужда да се изважда при едно информативно преглеждане на предметите в стиропорови плоскостки предмети.

Плътнената плоскост се облича в млик от стиропорна безцветна мека пластмаса, изработен по поръчка, съобразно размерите на стиропоровите плоскостки. Този млик изолира допълнително предметите от влята. За да се отстранят, всяка увреждаща метала влята, върху стиропоровата плоскост се изработват едно или две малки гнезда с диаметър 3 до 5 см и в тях се поставят няколко зрънца от препаратата Silica gelatinosa с индикатор на влажността. Тези зрънца могат да се поставят в марля. Свойството на това вещество е да поема влагата като изменя цвета си от синьо в розово. При периодични проверки на състоянието на материалите се следят, дали Silica gelatinosa е изменило цвета си от синьо в розово. В такъв случай тези зрънца се изваждат и заменят с нови. Използуваните зрънца се изсушават при висока температура. Те възстановяват първоначалния си цвят и могат отново да се поставят при метални предмети.

Предимството на този начин на съхраняване е, че на една стиропорова плоскост могат да се монтират сравнително големи и тежки предмети заедно със съвсем дребни и крехки. Поставянето им в кутиня не е възможно и желателно, защото тежките предмети, дори и обвити в лигнин, могат да повредят малките и крехки железни и бронзови предмети. При стиропоровите плоскостки се създава възможност да се групират комплекси от предмети, произхождащи от един обект — жилище, гроб, яма и др. При такава амбалировка на метални предмети се постига амбалировка на метални плоскостки. На челната им стеничка могат да се поставят етикети с нужните данни — инвентарни номера, обект, вид на материалите, дата на гнездото за някаква предмет, да се разположат върху плоскостта всички предмети, които ще се поставят в нея, за да се подредят по вид с оглед на най-доброто използване на една стиропорова плоскост.

Обр. 1. Плоскост от стиропор с вложени в нея железни предмети — Музей за история на София, археологически фонд

